

Mon vi nogensinde kommer frem til Samarkand?

Fjerde og sidste del af familien Køhlers centralasiatiske rejse begynder i Almaty, Kasakhstan og går til Tashkent i Usbekistan

Imponerende Registan var hjertet af byen Samarkand i Timoridriget, nu Uzbekistan. På det offentlige torv samledes folk for at modtage kongelige proklamationer, varslet af enorme kobber-horn, kaldet dzharchis. Men også et sted man foretog offentlige henrettelser.

TEKST OG FOTO: HENRIK KØHLER
redaktion@mediehusenmidtjylland.dk

Det meste af dagen den 16. juli går med ventetid på toget til Tashkent, der afgår kl. 19. Den ene af vores kufferter mistede begge hjulene hos Turkish Airways på dag et, og jeg skulle hilse og sige, at det gør en stor forskel i mobilitet.

Det var i øvrigt en amerikansk bagagemedarbejder, der i 1970 fandt på at sætte hjul fra et skab på en kuffert. Han mangler virkelig anerkendelse ...

Vi har haft vores tvivl, om vi orkede en 17-timers togtur. 1. klasse var udsolgt, og hvordan tog forholdene sig mon ud på 2. klasse? Ved 18-tiden går vi ud på perronen, hvor et tog med mindst 20 vogne holder klar. Ved hver indgang står to konduktører i det stiveste puds inklusive kasket i Nordkorea-stil. Vores frygt for rustikke forhold, er helt ubegrundet. Vi får en fire-mandskupé med rene lagner. Fjerde-personen dukker heldigvis ikke op, så man kan slå den ene øverste køje op, således føles rummet dobbelt så stort. Det er totalhygge at have sin egen lille hule sammen, og ikke at skulle tage stilling til noget som helst i lang tid.

Tog med spisevogn

Sønnen og jeg går en fem-seks vogne ned til en vogn, hvor nogle yngre mænd sidder med højt humør og svinger med store glas fadøl ved en høj bar. Den anden halvdel af vognen er køkken, hvor der tilberedes mad til spisevognen, der følger lige efter. Spisevogn - ja, tænk engang! Det er noget, man oplever alt for sjældent på vores breddegrader.

Landskabet, vi kører forbi, kaldes vel steppe. Der er meget langt mellem

noget, der kan benævnes vegetation, der er højere end 10 cm. og endnu længere mellem, at man ser en lille bondegård med noget kvæg, en stak halmballer og en indhegning bestående af bulede blikplader og måske en rusten grøn, for længst ukampdygtig militærfarvet lastbil fra Sovjettiden.

Det, der hovedsageligt minder os om civilisationen, er de telefon- eller strømledninger, der trofast følger jernbanesporet, og en sjælden støvet jordvej, der forsvinder ud i horisonten.

Den sure sportsko

Blot et par timer efter at de første solstråler har sneget sig ind i sprækkerne ved gardinet, er vi fremme ved den usbekiske grænse. Selvom passene er tjekket ualmindeligt grundigt før afgang, så bliver der ikke set let på den sag her. Efter en time er vi omsider køreklar, men nej. Det var blot den kasakhstanske told.

Pludselig, midt i kupeen, står en glad schæfer med tungen langt ude af halsen og læner sig faretruende frem mod de æg, vi netop har pillet.

Så dukker grænsevagten op i døren og siger en kommando, hvorpå hunden resolut stikker snuden dybt ned i min ene sure sportsko og suger ind et par sekunder ...

Fremme i Tashkent springer nogle sim-kort hajer rundt, da vi krydser jernbanesporet. Vi finder en ATM-maskine uden for stationen. Nu har vi kontanter. Efter en times venten i kø er sim-kortet også ordnet, og vi kan bestille en taxa. Den lille hvide Chevrolet-taxa kører på gas, og den store gasbeholder i bagagerummet gør, at vi må sidde med kufferterne i skødet.

Efter en del koks finder vi frem til vo-

res 90 kvadratmeter store lejlighed, der er meget usædvanlig. Den er bygget til en højtstående russisk officer i 1930 og udstyret med heftige stuklofter, krystallysekroner, blanklakerede gulve, stort vitrineskab med fint porcelæn, langt ovalt Putin-stil spisebord samt biblioteksafdeling.

Det er lidt af en oplevelse i sig selv at bo her frem for et kedeligt Ikea-udstyret sted. Vi tror, at den cirka 65-årige russisktalende kvinde, der viser os til rette, bor her til daglig og flytter ind hos sin datter, der bor i nabolaget, når den er udlejet. Ifølge datteren er de fire-etagers bygninger Unesco beskyttede som arkitektoniske monumenter. Hun og broderen har boet der sammen med moderen i 25 år. Gad vidst hvor faren er blevet af og hvem, der har betalt huslejen.

I karreen overfor har boet kendte intellektuelle og kunstnere. Der er opsat tavler af dem med tekster på bygningens gavl. Fruen er syg, så sønnen og undertegnede drager afsted på indkøbstur med to tomme rygsække. Tæt på hvor vi bor, går vi ind i et fancy kvarter med tårnhøje skyskrabere, shopping-malls og dyre biler. Vi døber det spontant Dubai, selv om vi aldrig har været der. Der holder også et par militær-mandskabsvogne parkeret på strategiske steder.

Et ikonisk marked

Usbekistan er formentlig det mest autokratiske af de lande, vi hidtil har besøgt. Nok bedst at styre fotogenet lidt. Halvdelen af de kvinder, vi ser, er gemt væk i en sort niqab, - den anden halvdel er klædt i bedste vestlige stil. Vel hjemme er fruens omsider lykkes med at købe flybilletter fra Tashkent til Bisjkek

til hjemturen. Det er en stor lettelse.

Vi besøger Chorsu-markedet. Asiens mest ikoniske marked, der befinder sig under en gigantisk blå kuppel. Her er væsentlig flere interessante ting end kunsthåndværk, end vi har set andre steder. Smukt forarbejdede ting i form af farvestrålende fader og skåle samt tekstiler i betagende mønstre. Kødafdelingen er uappetitlig som altid, men alligevel dragende.

Et andet fascinerende sted er et ophevet bageri, hvor to hvidklædte bager-svende hiver brød non-stop ud af nogle murede ovne. Vi køber et varmt lækkert brød til 2,50 kr.

Den sidste uge af vores rejse er temperaturen 41 grader hver dag. Ved 22-tiden er den måske røget ned på cirka 35 grader. Asfalt, fliser og mure holder nemlig på varmen flere timer efter solnedgang. Hver morgen drager vi afsted med en lille turrygsæk indeholdende en halvanden liter fyldt vandflaske og en mindre frossen flaske vand til at holde den store kølig. Det hele er drukket på to timer.

Høj folkemusik

Fra Chorsu-markedet går vi hen til den store Ko' Kal-dosh Madrasasi moske. Der er meget renovering i gang i området, og det vrirler med støv, arbejdsmænd og faretruende lastbiler. Vi når næsten frem, men bliver så afvist af en formand. Et nyt forsøg forbi en masse forhindringer ender også med en sur mand.

En taxa tager os hen til museet for brugskunst. Chaufføren spiller høj folkemusik i radioen og knipser med fingrene i luften for at vise, hvordan dansen foregår. I den hede overvejer vi end ikke

Ethvert marked har en tilhørende spiseafdeling. Det er billigt, og man kan som regel se, hvad der er på menuen, da maden laves i store gryder i samme område som der, hvor man spiser.

Bagersvende i fuld aktion på Chorsu-markedet, Tashkent. Der er en god varme i lokalet og tempoet er højt. En ca. 12-årig dreng står foran disken og sælger de nybagte brød for 2,50 kr stykket.

at gå, selv hvis det drejer sig om 1,5 km., men betaler gerne de seks kroner. Her er masser af smukke tæpper og andet kunsthåndværk.

Et »skal se« er Centralasiatisk Plov Center. Plov er nærmest ophøjet til religion i Usbekistan. Det består af ris, grøntsager og små stykker kød, der svømmer i lammefedt og olie. Usbekerene spøger med, at ordet plov er det samme som forspil. Hvis man drikker olien i bunden af den store kazan, - plov-gryde - siges det at styrke mandens libido.

Maden svømmer i fedt

Man kan gå frit ind i det kæmpestore køkken så længe man ikke står i vejen for de travle tjenere. Vi sætter os ind i den gigantiske restaurant på to etager, hvor allerede omkring 300, hovedsageligt lokale, er bænket. De to andre bestiller hver en ret, mens jeg undlader og løber dermed risikoen for nedsat yde-

evne senere på dagen. Det er heldigt, for maden svømmer i fedt og olie, så man skal vist virkelig være trængende for at drikke fedtstoffet rent fra gryden.

Lige fra begyndelsen af denne rejse har vi talt om muligheden for at besøge Samarkand. Få byer i verden har vel et navn så stemningsfuldt og betegner Silkevejen så meget som denne by. For mange har den et mytisk skær som Atlantis. Det er alt sammen meget godt, men vi har kun mulighed for en endags-tur, og hurtigtoget, der tager godt to timer hver vej, er udsolgt. Vort ønske er dog så stort, at vi køber billet og indstiller os på sammenlagt syvenhalv timers togrejse tur retur.

Planen går ud på, at vi udvælger de fire bygningsværker, man ikke må gå glip af iflg. vores »Lonely Planet, Central Asia«. Det er for det første Registan, der var hjertet af Samarkand i Timurid-rijet, for det andet Bibi Khanym

moskeen. For det tredje Shan-i- Zinda, der er et kompleks af mausoleer fra det 14. og 15. århundrede og endelig Gure-Amir, som er et mausoleum for den tyrkiske erobreren Timur.

Overordentligt smukke

Det vil føre for vidt her at gå i detaljer med hvert enkelt, men generelt kan det siges, at bygningerne er overordentlig store, smukke, udtryksfulde og beklædt med millioner af klare blå- og sandfarvede klinker.

De fleste har været i voldsomt forfald, men er blevet renoveret i fuld respekt for det oprindelige. Nævnte jeg Silkevejen? Den er i virkeligheden flere ruter fra Kina vestpå og tværs over Asien, hvor man fragtede den dyrebare silke. Noget af silken blev handlet og byttet undervejs, og samlet bidrog det til opblomstring af byerne på ruten, herunder Samarkand.

KIRGISISTAN, KASAKHSTAN UZBEKISTAN

Vi møder langt færre turister end frygtet, og det kører bare i olie med at benytte taxa fra det ene til det næste sted.

En af chaufførerne taler tysk og fortæller, at det er blevet sværere for almindelige mennesker at få økonomien til at hænge sammen de sidste par år. De har fire børn, og konen er læge. Han drømmer som mange andre om at komme til Europa et halvt år og tjene penge. Varmen er vores største udfordring. Det er stadig 41 grader, og vi drikker vand som tørstige kameler. Toget til Tashkent afgår 19:45, og vi er først hjemme i herskabslejligheden klokken 1:20. Men det var godt, vi trods alt nåede frem til Samarkand.

(De forrige tre artikler findes på midtjyllandsavis.dk og på latinamerikaforedrag.dk under: avisartikler - Kirgisistan og Kasakhstan)

Landligt udseende ældre par i Tashkents metro. Metroen er faktisk en oplevelse i sig selv med forskellig udsmykning af hver enkelt station. Billetsælgersken er i stilig blå uniform med tilhørende hat.

Vores søn Marius (t.h.) får en hurtig masterclass af selve producenten (t.v.) af en usbekisk håndtromme - en doira. En udlandsrejse uden indkøb af eksotiske instrumenter er helt utænkelig i vores familie.

I Centralasiatisk Plov-center laver man mange hundrede portioner ad gangen i de store gryder. Maden sejler i olie og lammefedt, så opskriften er vist fra før man blev opmærksom på fedtsyrers indvirkning på kroppen.